

Mezinárodní školení školitelů eTwinning v Praze

Bořivoj Brdička, Andrea Patáková, Martin Rusek

UK Praha, PedF, Katedra informačních technologií a technické výchovy

Asi se dnes již v Evropě najde jen málo škol, kde o programu Evropské komise eTwinning ještě neslyšeli. Tento program zařazený dnes ve struktuře LLP pod Comenius je řízený z [European Schoolnet](#) (EUN). Podporuje vzájemné mezinárodní výukové aktivity, jež si mezi sebou domlouvají sami učitelé prostřednictvím specializovaného portálu [eTwinning.net](#), který kromě vyhledávání partnerů nabízí ještě celou řadu dalších funkcí.

Portál není jedinou pomocí, kterou učitelé mající zájem o zapojení dostávají. V každé zemi existuje Národní podpůrné středisko (NSS), jež organizuje různé doplňkové činnosti. Dělá propagaci mezi učiteli, kteří dosud váhají začít, zdarma všem nabízí celý systém školení projektových metod práce včetně využívání vhodných nástrojů pro online spolupráci, prezentuje výsledky v zahraničí a provádí hodnocení existujících projektů. Významnou složkou NSS je síť tzv. ambasadorů. Jsou to zkušení realizátoři projektů z řad samotných učitelů, kteří provádějí eTwinningová školení po celé zemi.

Národní podpůrná střediska nejsou striktně vázána přesnými předpisy, jak svou práci nejlépe vykonávat. Centrální řídicí středisko (CSS) EUN v Bruselu jim dává značnou volnost, aby mohly co nejlépe přizpůsobit svou činnost místním podmínkám v té které účastnické zemi. To ovšem znamená, že se postupy i výsledky práce jednotlivých NSS v rámci celého eTwinningu někdy i docela významným způsobem liší.

Existují proto velmi dobré důvody k tomu, aby se zástupci NSS včetně ambasadorů co nejčastěji setkávali, vyměňovali si zkušenosti a učili se dělat svou práci lépe. Jedna taková akce zvaná Professional Development Workshop (PDW) proběhla 3.-5. dubna 2008 v Praze. Sjelo se na ní přes 100 učitelů působících v roli školitelů eTwinningu a dalších odborníků specializovaných na přípravu učitelů z celé Evropy. Jak již z názvu vyplývá, účast na tomto setkání byla aktivní, tj. všichni se museli zapojit do práce. Účastníci byli hned na začátku rozděleni do osmi skupin, v nichž se měli vzájemně co nejlépe poznat, vytvořit tým a spolupracovat na formulaci společného doporučení, jak by mělo v ideálním případě školení učitelů v rámci eTwinningu vypadat. Kromě této týmové práce probíhalo též společné plenární jednání s několika prezentacemi

a 4 paralelní dílny, do nichž vytvořené týmy vyslaly zástupce tak, aby mohly ve svých závěrech reflektovat všechny získané poznatky. Celý program PDW byl velice podnětný.

Prezentace v plénu

Kromě obligátního přivítání představitelů MŠMT, DZS a Evropské komise, za níž shodou okolností hovořila bývalá členka CSS v EUN Kateřina Bavorová, patřil hlavní referát pedagogické manažerky eTwinningu Anne Gilleran. Jejím cílem bylo představit eTwinning jako program usnadňující školám přechod do 21. století, kterému se nakonec určitě žádná z nich nevyhne. Hlavním trumfem byla čísla – 38 tisíc registrovaných škol, přes 42 tisíc registrovaných učitelů, necelé 4 tisíce momentálně běžících projektů, víc než milion položek při vyhledávání klíčového slova eTwinning na Google.

Není pochyb o tom, že eTwinning je velice úspěšný, což zavazuje k dalšímu rozvoji. Vzhledem k tomu, že čelní představitelé EU jsou si vynikajících výsledků eTwinningu vědomi, má tento program budoucnost zaručenu (viz zpráva z výroční konference - [Ceny eTwinning 08](#)).

Po Anne Gilleran v plénu vystoupila Silvie Pýchová z české NSS s [výsledky průzkumu](#)

zaměřeného na kvalitu českých eTwinningových kurzů. Mezi respondenty jasně převládá spokojenost s tím, co se v rámci absolvovaných školení naučili.

Poslední část plenárního zasedání patřila lektorům připravených dílen. Jejich úkolem bylo představit obsah a pozvat k účasti. My se teď budeme věnovat každé dílně samostatně.

Dílna 1 – Motivace

Tuto dílnu vedla Micheline Maurice z Francie. Je to velmi charismatická osoba s obrovskou přesvědčovací schopností. Ve francouzské NSS má na starosti školení učitelů. Účastníci zde byli rozděleni do 4 skupin, v nichž se měli sami zamyslet nad tím, jak přimět učitele dělat eTwinningové projekty.

Z výstupů vybíráme tyto hlavní body:

- předložit dostatek informací o programu
- ukázat příklady kvalitních projektů
- poskytnout dostatečnou podporu ze strany školy, případně i státu (čas, finance apod.)
- nechat je realizovat jednoduchý projekt bez velké přípravy („hodit je přímo do vody“)
- nesnažit se jim vnucovat technologie, které nejsou pro mnoho učitelů zajímavé – věnovat se hlavně vzdělávacím cílům
- netlačit školy a učitele k eTwinningu, ale najít, co školy potřebují, a pak jim ukázat eTwinning spolu s jeho klady v dané oblasti (v našem případě třeba v souvislosti se ŠVP).

Dílna 2 – Projektový management

Cílem této dílny bylo pokusit se formulovat kritéria úspěšnosti eTwinningových projektů. V této oblasti se snad vůbec nejvíce projevuje nezávislost jednotlivých NSS. Vzhledem k různým národním preferencím poskytuje CSS pouze zcela všeobecné podklady k hodnocení projektů. Takto jsou definovány kategorie, podle nichž by se mělo hodnocení provádět:

- udržitelnost
- využití technologií
- výsledky a přínosy
- integrace do výuky
- evropský rozměr
- inovativnost/kreativita
- celková úroveň

V každé zemi se realizuje hodnocení projektů minimálně ve dvou úrovních – Quality Label (značka velmi užitečná pro propagaci školy) a národní ceny (zde se již jedná o skutečné odměny pro školu a značnou publicitu). Má-li být hodnocení regulérní, musí být NSS schopna svůj výběr projektů zdůvodnit. Bez existence skutečných kritérií sice mohou být výsledky stanoveny pomocí komise expertů, ale hned při prvních pochybnostech o správnosti rozhodnutí se v praxi narazí na potřebu bližší specifikace hodnotících kritérií.

Naši dílnu jsme uvedli prezentací projektu [Music help us live](#) v plénu. Tento projekt dostal vloni hlavní českou národní cenu. Jeho realizátorkou je Naděžda Kadlecová z Gymnázia Česká Lípa. S řeckým partnerem se rozhodli naučit se navzájem vybranou národní píseň v originále. Spolupráce byla založena na výměně přeložených textů včetně ilustrací, zvukových nahrávek dané písně v různém provedení a hlavně videa, na němž je píseň

zaznamenána přímo účastníky projektu. Na základě těchto materiálů partneři píseň nastudovali a natočili své provedení opět na video. Obě verze slouží jako dokonalý příklad úspěšného projektu. Výsledek je skutečně skvělý. Nikdo při prezentaci nechce věřit, že se žáci píseň naučili jen na základě online eTwinningové spolupráce. Na projektu lze tedy velmi dobře prezentovat jeden z hlavních indikátorů úspěšnosti, a to partnerskou zpětnou vazbu. Skutečně úspěšný projekt musí být schopen prokázat, že každý účastník na informace získané od partnera nějakým způsobem reagoval a že ho obohatily.

V rámci dílny byly vytvořeny dvě skupiny, které se měly pokusit na základě vlastních zkušeností účastníků formulovat ještě další indikátory úspěšnosti projektů a aplikovat je bezprostředně na vybraných nejlepších projektech oceněných Evropskou cenou (naposledy letos v březnu na konferenci v Bukurešti – opět viz [Ceny eTwinning 08](#)). V kritickém okamžiku však bohužel došlo k výpadku připojení do internetu, a tak se účastníci pokusili definovat indikátory alespoň teoreticky s použitím výstupů z několika dřívějších evaluací se zabývajících evropských projektů, jež měli k dispozici vytištěné spolu s průvodní prezentací [eTwinning Project Management](#).

Zde jsou vybrané indikátory:

- viditelné výstupy projektu publikované tak, aby si je mohl kdokoli prohlédnout
- přenositelnost projektu do jiných škol
- dlouhodobá platnost výsledků
- reakce vnějšího prostředí na aktivity projektu
- přínosné využití technologií žáky
- kvalitní spolupráce lidí a organizací podílejících se na organizaci projektu
- zdokonalení jazykových schopností žáků
- účast žáků na přípravě a řízení projektu.

Dílňa 3 – Technické nástroje

Tuto dílnu vedli pracovníci CSS Thomas Maier a Christina Crawley. Z toho, že o ni účastníci projeví největší zájem, je patrné, že většina přítomných má stále co dělat držet krok s rychlým vývojem technologií. Tentokrát se ovšem neprobíralo běžné prostředí poskytované portálem v rámci Twinspace, ale jiné možnosti, které dává aktuální vývoj internetu označovaný jako Web 2.0.

Na programu byl jmenovitě finský produkt [Magazine Factory](#), který sice není zcela volně dostupný, ale je možno si ho vyžádat prostřednictvím CSS. Projekt, který obdrží konto na tomto portálu určeném k tvorbě časopisů v rámci vzdělávacích aktivit, má možnost všechny své výsledky publikovat jeho prostřednictvím. Od blogu se liší svým přizpůsobením školním podmínkám. Správce může přizvat editory k účasti a přidělovat jim odlišné pravomoci k publikování příspěvků v různých složkách společného díla (vhodné pro online spolupráci). Jak je dnes již běžné, umožňuje tento nástroj integrovat do textu zvuk či video z nepřeberného množství internetových zdrojů. Diskuze je umožněna pouze členům týmu, čili nehrozí nebezpečí vložení nevhodného obsahu někým neznámým. Portál [Magazine Factory](#) již obsahuje stovky časopisů, které je možné prohlížet i prohledávat.

Druhým technickým nástrojem představeným v dílně byl anglický [Flashmeeting](#). Jedná se o specializovaný video-konferenční systém určený původně k realizaci online přednášek Open University. Lektor dostane slovo a vysílá obraz i zvuk k ostatním. Navíc může všechny účastníky odkázat na libovolné URL a zobrazit tabuli, na níž lze psát, kreslit i promítat obrázky. Slovo může být lektorem uděleno

někomu dalšímu. Zájemci se řadí do fronty. Všichni mezi sebou mohou kdykoli veřejně či soukromě chatovat. Pro účast na online setkání se stačí jen zaregistrovat, naplánovat vlastní akci však lze jen s asistencí CSS (nutno požádat pana Maiera na thomas.maier@eun.org).

Dílna zabývající se technickými nástroji se nemohla vyhnout teď tolik populárním blogům a jejich zvukové podobě, tj. podcastům. Přestože je tato problematika již učitelům poměrně dost známa, může eTwinning i zde pomoci třeba přehledem nevhodnějších řešení. Nabízí též asistenční službu, která se určitě bude školám hodit, zvláště při realizaci vlastního podcastu.

Z charakteru této dílny vyplývá, že jejím výstupem nebyly přímo formulace pomáhající definovat optimální vlastnosti eTwinningových školení. Byla jí vyšší schopnost účastníků používat nejnovější technické nástroje a vědět, v jakých situacích ten který doporučit řešitelům pro realizaci projektů.

Dílna 4 – Komunikace

Zde se jednalo o vtažení přítomných do problematiky net-moderování, kterou by měl ovládat každý učitel, který realizuje třeba jen část svých výukových aktivit online. Je třeba, aby si každý uvědomil, jaký je rozdíl mezi komunikací přímou a komunikací na dálku. U nás máme na tuto problematiku odborníka na slovo vzatého - Daniela France ze společnosti Unisona Studio. Má bohaté mezinárodní zkušenosti a realizoval již pro naši NSS na toto téma sérii školení určených učitelům zapojeným do eTwinningu.

Součástí dílny bylo malé cvičení, při němž přítomní komunikovali mezi sebou, jen nevěděli kdo je jejich partnerem. To je přesně situace, v níž se nachází učitel čerstvě zaregistrovaný na portálu eTwinning hledající svého prvního partnera. Pro úspěch budoucího projektu je schopnost posoudit jeho kvalitu zásadní, a přitom dosti obtížná. Je samozřejmě třeba v první řadě získat o partnerovi co nejvíce informací a zvážit jejich význam. A to bez komunikace nejde.

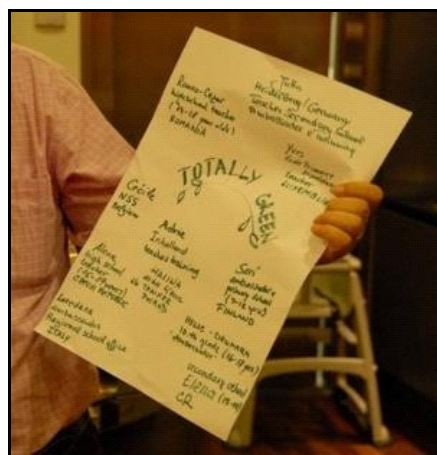
V okamžiku, kdy se projekt rozjede hraje komunikace hlavní roli při udržování skupinové dynamiky. Učitel v roli net-moderátora musí:

- sdílet znalosti
- motivovat účastníky k práci
- strukturovat spolupráci a výsledky
- podporovat tvorbu nových znalostí
- přijímat informace
- odhalovat souvislosti a pracovat s nimi
- řešit každodenní problémy.

Komunikace uvnitř projektu se odehrává na různých úrovních (technická, sociální, pracovní, produktová)

a účastníci v ní mají odlišné role. Je třeba vzít v úvahu též to, že různé formy komunikace (a různé komunikační nástroje) mají různé vlastnosti, které mohou velmi ovlivnit dění uvnitř skupiny. Typickým problémem mnoha projektů je, že dochází k naplánování chatu nebo video-konference v reálném čase bez důkladné přípravy. Žáci pak často nevědí, co si říci, a celková úroveň takové aktivity je velmi špatná.

Jinou důležitou součástí každého projektu je nastavení pravidel chování pro komunikaci mezi partnery. I toto je povinností našeho učitele v roli net-moderátora. Problematika je při hlubším studiu nepochybně dosti složitá. V každém případě není pochyb o tom, že komunikační dílna na PDW pomohla posílit schopnost zúčastněných podporovat spolupráci účastníků projektu a vhodným způsobem intervenovat v případě, že ztrácí již zmiňovanou skupinovou dynamiku nebo se vyvíjí špatným směrem. Doufejme, že budou schopni tuto dovednost předávat dál.

Závěry

Pro ilustraci atmosféry PDW následují dva citáty převzaté z rozhovorů s účastníky.

Jean-Gabriel Bertrand (FR): *„Díky této konferenci jsem potkal lidi, které bych jinak potkat nemohl. Internet je dobrý nástroj, ale nedokáže tak dobře lidi seznámit. Odvážím si spoustu kontaktů a dohod o spolupráci, například s Maďarskem a Slovinskem. Jsou to moji noví přátelé.“*

Romeo-Cezar Mocanu (RO): *„Užívám si pobyt v Praze na konferenci. Myslím, že mě posunula dopředu. Mám zde spoustu nových přátel.“*

V průběhu celé akce byl účastníkům dán prostor se scházet v osmi pracovních skupinách. Aby se snáze poznali, dostal každý účastník hned při registraci kromě jmenovky též šátek v barvě týmu, který měl za povinnost nosit na viditelném místě. Celou řadu aktivit pak absolvovaly tyto týmy společně. Výsledky své práce měly za povinnost publikovat na [Wiki PDW](#), na němž by spolupráce měla pokračovat i do budoucna. Pro zájemce je tudíž snadné se s obsahem kdykoli seznámit osobně přímo na webu. Zde se proto pokusíme vypíchnout jen ty úplně nejdůležitější závěry:

- práce ambasadourů se v jednotlivých zemích skutečně značně odlišuje – od plně hrazeného částečného úvazku přes činnost dobrovolnou až po neexistenci této funkce
- všeobecně je stále výrazně méně projektů na školách středních proti základním (1. i 2. stupeň), střední by proto měly dostat prioritu
- eTwinning by se měl stát nedílnou součástí přípravy učitelů na pedagogických fakultách
- klíčový vliv na úspěch každého projektu má vedení školy
- integrace eTwinningu je u některých předmětů (jazyky) snazší než u jiných (matematika, fyzika)
- problémy při realizaci eTwinningových projektů někdy způsobuje rozdílnost vzdělávacích systémů různých zemí
- v některých případech může být překážkou úspěchu také rozdílné technické vybavení škol
- je třeba brát ohled na to, že v některých zemích není dovoleno bez souhlasu publikovat fotky dětí (např. UK, DE, SP ad.)
- potíže působí značně rozšířený názor, že eTwinning je jen jakýmsi prvním krokem k realizaci projektu Comenius, kde jsou k dispozici též finanční prostředky.

Ve skutečnosti má program eTwinning některé zcela jedinečné vlastnosti. Zapojit se do něj je úplně snadné, není třeba psát žádost, vést účetnictví ani dělat závěrečnou zprávu. Umožňuje okamžitě začít spolupracovat na mezinárodní úrovni bez zbytečné byrokracie vlastně úplně každému. Je proto aktuálně tím nejvhodnějším nástrojem pro šíření vzájemného poznávání různých kultur, překonávání rozdílů, předávání poznatků a pro šíření naděje na trvalý mír na Zemi.

Je pravdou, jak se můžeme dočíst v závěrech modré skupiny, že učitel by sám měl umět posoudit, co je pro jeho žáky nejlepší, a nutit ho, aby se zabýval zkoumáním kvality svých projektů, by mohlo vést ke ztrátě snadnosti realizace projektu a chuti do práce. To je pochopitelný počáteční postoj realizátora projektu. U školitelů majících za úkol vysvětlovat učitelům, jak by měl kvalitní projekt vypadat, je takový přístup poněkud zarážející. Zdá se tedy, že zatím asi budeme muset přenechat evaluaci eTwinningových

projektů k tomu určeným specialistům na národní úrovni. Je škoda, že právě tito na našem PDW chyběli. I oni by si jistě rádi vyměnili zkušenosti. Tak snad příště! Iniciativa

v tomto směru již byla zahájena (viz [Coordination of eTwinning projects evaluation](#)).

eTwinning je stále ještě v počátečním stádiu svého vývoje. Dosud je pro něj velmi důležité, aby se s ním seznámilo co nejvíce škol, aby se navázalo co nejvíce kontaktů a aby při každé příležitosti bylo možno prezentovat vhodné příklady úspěšných projektů. Již brzy přijde doba, kdy čísla k posouzení celkové úspěšnosti přestanou stačit a význam kvality projektů bude mnohem důležitější.

Na závěr je nutno připomenout to hlavní. eTwinningu se za pouhé 3 roky existence podařilo vytvořit velice podnětné prostředí s velkou partou skvělým způsobem spolupracujících lidí, kde vzniká obrovské množství záslužných výukových aktivit. Díky tomu je pro Evropu nepostradatelný!

Definice dobrého ambasadora eTwinningu <i>příklad výsledků práce skupiny</i>
<ul style="list-style-type: none">• je přátelský• je nadšený pro věc• připouští odlišné názory• má mnoho nápadů• je pružný• je tvořivý• má vztah k technologiím• rozumí inovacím• dokáže motivovat• umí pracovat v týmu• umí vést kolektiv• je trpělivý• je přátelský• vnímá své okolí• je učitelem pro 21.st.• má rád evropskou kulturu• má dost času• nemá nic proti cestování

Důležité odkazy

- [Program PDW](#)
- [Seznam účastníků](#)
- [Blog PDW](#)
- [Wiki PDW](#)